

Zinchenko V. O. Monitoring of quality of the organization of educational process in a higher educational institution

In article it is specified in dependence of quality of educational process on activity of subjects of organizational-administrative structure of a higher educational institution. The structure of participants of the organization and management of educational process of training of specialists is defined. The essence of monitoring of quality of the organization of educational process in a higher educational institution by means of research of activity of subjects of organizational and administrative structure on ensuring high-quality functioning of all components of educational process is established. The main aspects of organizational and administrative activity demanding monitoring research are revealed.

Key words: monitoring of quality management of educational process, monitoring of quality of the organization of educational process, organizational-administrative structure.

Стаття надійшла до редакції 05.03.2012 р.

Прийнято до друку 29.06.2012 р.

УДК 37.036:7

О. О. Золотарьова

**ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ ПРЕДМЕТІВ
ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ «МИСТЕЦТВО»**

Перспективи гуманізації освіти, ствердження нових ідеалів формування духовної культури школярів, орієнтація на творчий розвиток особистості якнайбільш пов'язані із предметами мистецтва. Метою навчання мистецтва в сучасній загальноосвітній школі визначається особистісний художньо-естетичний розвиток учнів, виховання в них ціннісно-світоглядних орієнтацій у сфері мистецтва, розвиток ключових, міжпредметних і предметних компетентностей у процесі опанування художніх цінностей та способів художньої діяльності, формування потреби в художньо-творчому самовираженні й естетичному самовдосконаленні. Державний стандарт базової і повної середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р., визначає освітню галузь «Мистецтво» за такими змістовими лініями: музична, образотворча, культурологічна. Принцип інтегративності, спрямованості на поліхудожнє виховання учнів – визначається одним із провідних положень сучасної мистецької освіти. Тож, перед учителем постає важливе завдання – впровадження інтегративного підходу у викладанні мистецьких дисциплін.

Мета статті – визначити особливості впровадження інтегративного підходу у викладанні предметів освітньої галузі «Мистецтво» у загальноосвітній школі.

Останнім часом інтегративну стратегію визначають головним орієнтиром розвитку мистецької освіти. На необхідності забезпечення інтегративних зв'язків у викладанні мистецьких дисциплін у загальноосвітній школі наголошують Л. Масол, Н. Миропольська, О. Реброва, О. Соколова, Г. Шевченко, О. Щолокова та інші науковці й учителі-практики. Впровадження інтегративного підходу у викладання предметів мистецтва сьогодні є незаперечним, оскільки пізнання мистецтва в єдності його різновидів забезпечує повноту відчуття й переживання цілісної художньої картини світу.

Зазначимо, що «інтеграція» (від латин. *integer* – повний цілісний; від *integration* – відновлення, поповнення) – це процес утворення або відновлення цілісності, вища форма взаємодії, що передбачає не тільки взаємовплив і взаємозв'язок, а й взаємопроникнення елементів.

Ядром філософських засад інтеграції є діалектика – метод пізнання світу на основі найзагальніших законів розвитку, що сприяє утворенню цілісного уявлення. Взаємодія, взаємовплив, взаємозв'язок, з позицій філософії, – інтегрувальні чинники, за допомогою яких відбувається об'єднання частин у певний тип цілісності, основними з яких є *комплекс* і *синтез*. Комплекс – багатогранна цілісність, яка складається з різних відносно самостійних елементів, що взаємодіють; *синтез* – однорідна органічна цілісність із повним злиттям взаємодіючих елементів [1]. Поняття комплексу і синтезу є основними у мистецькій освіті, орієнтирами формування системи знань учнів, їх мистецької компетентності загалом.

Слід зазначити, що філософія інтегративної освіти орієнтує на узагальнення різноманітних знань, уявлень, цінностей в площину формування у свідомості суб'єкта навчання цілісної картини світу. Відповідно, мистецька освіта, що ґрунтується на інтегративних підходах, покликана збагачувати духовні сили особистості, вчити її переживанню глибокої єдності з усім світом і людством у цілому через глибоке розуміння та індивідуальне переживання мистецтва на основі синтезу багатовекторних знань, через художню творчість, що передбачає використання цілого комплексу мистецько-виражальних засобів.

Оскільки процес навчання мистецтва у загальноосвітній школі має спрямовуватися на формування здатності учнів сприймати і перетворювати дійсність за законами краси, його першочерговим завданням постає формування в учнів особистісно-ціннісного ставлення до мистецтва, а також розвиток естетичної свідомості, художньої компетентності, здатності до самореалізації у художній творчості, потреби в духовному самовдосконаленні. Саме інтегративний підхід на відміну від монопредметного викладання мистецтва, на думку вчених Л. Масол, Н. Миропольської, О. Соколової, О. Щолокової та ін.

відкриває додаткові резерви для «духовно-світоглядної та емоційно-естетичної наповненості» [2] навчального процесу завдяки можливості кількісно збільшувати та якісно збагачувати діапазон мистецьких порівнянь, аналогій, стимулювати виникнення явища синестезії, більш широких художньо-естетичних узагальнень. Тому інтеграцію можна розглядати не лише як методологічний підхід до вивчення мистецтва, а й універсальну умову естетичного виховання школярів.

Визначаючи особливості впровадження інтегративного підходу у викладанні мистецьких дисциплін вважаємо за необхідне розглянути поряд із філософськими засадами використання категорії «інтеграція» психологічні та дидактичні аспекти цього явища.

Оскільки засвоєння людиною природної єдності мистецтва, розуміння його закономірностей передбачає особливу внутрішню організацію особистості, її сприйняття, мислення, уяви, а отже постає необхідність урахування психологічних передумов освітньої інтеграції. За визначенням психологів (Б. Ананьєв, О. Леонтєв, С. Рубінштейн, Ю. Самарін, М. Холодна та інші), конструктивну роль у процесах інтегрування, відіграє мислення, основу якого складають операції аналізу і синтезу, а також комплекс основних прийомів мислення. До таких прийомів належать: *порівняння* (встановлення спільних і відмінних рис між предметами і явищами); *аналогія* (пошук часткової схожості між предметами і явищами); *асоціація* (суб'єктивний образ об'єктивного зв'язку між предметами і явищами); *узагальнення* (виведення спільних ознак для предметів і явищ); *абстрагування* (виділення з усіх ознак, властивостей, зв'язків, основних, найзагальніших); *генералізація* (узагальнення, перехід від окремого до загального); *класифікація* (розподіл за спільними ознаками); *систематизація* (розподіл у визначеному порядку і зв'язку частин); *перенесення засвоєних знань і вмінь* на інші предмети та явища [3]. З психологічних досліджень відомо, що в процесі навчання активізується пізнавальна діяльність учнів, інтенсивно формується цілісне усвідомлення того, що відбувається навколо, розгортаються межі уявлень учнів про навколишній світ, розширюється діапазон суджень. Ці когнітивні можливості школярів сприяють цілісності пізнання художньої картини світу, зокрема на уроках мистецтва. Розвитку абстрактного мислення школярів, логічної пам'яті сприяє використання метакогнітивних (пов'язаних з виробленням стилю інтелектуальної діяльності) навичок на основі інтегративного підходу вивчення різновидів мистецтва. Вивчення мистецтва у комплексному розгляді художньої мови його різних видів, перенесення знань універсальних категорій (ритм, композиція, динаміка та ін.) у вивченні художніх творів різних стилів та жанрів, поглиблює мистецькі уявлення учнів щодо художньої картини світу, забезпечує більш глибоке пізнання і особистісне переживання образів мистецтва. Тому для впровадження інтегративного підходу у з психологічної думки важливою

є теорія *функціональних зв'язків між пізнавальними процесами* (увагою, пам'яттю, мисленням).

Тож, навчання учнів мистецтва відбувається завдяки активному розвиткові пізнавальних процесів школярів, передусім мислення, уваги, пам'яті, що призводять до зміни інтересів, які стають більш диференційованими і стійкими. Розвиток мислення школяра відбувається передусім на основі поєднання чуттєвих, образно-уявних, раціонально-логічних, творчо-інтуїтивних аспектів пізнання. Такі особливості визначаємо психологічними передумовами впровадження інтеграції у навчально-виховний процес.

Вивчення різних видів та жанрів мистецтва на основі інтеграції забезпечує можливість учням синтезувати й узагальнювати отримані мистецькі знання, проводити між ними паралелі та набувати досвід, що віддзеркалюється у свідомості в уявленнях цілісної (художньої) картини світу та естетичному ставленні до неї.

Розроблені вченими дидактичні орієнтири забезпечують акцентуацію *предметно-образної, понятійної, світоглядної інтеграції*, що є необхідним в навчанні учнів мистецтва.

Сутність предметно-образної інтеграції полягає спорідненості знань, тематики у змісті кількох навчальних, зокрема мистецьких, предметів, на основі чого виділяються спільності та закономірності.

Здатність оперувати поняттями, переносити їх в іншу площину вивчення мистецтва та розглядати під іншим кутом зору забезпечується понятійною інтеграцією. Так, інтеграція здійснюється насамперед навколо універсальних понять, наприклад таких, як стиль, жанр, образ □ тобто моментів загального бачення, яке, за словами Л. Масол, «концентрує навколо себе всі розрізнені, мозаїчні складові художньої культури» [2, с. 24].

Взаємозалежність спільних ключових ідей – «вузлових» проблем, що поширюються на різні мистецькі дисципліни (музика, образотворче мистецтво), є підставою для проблемної інтеграції, коли знання інтегруються в єдиний блок – світоглядну модель .

Так, сама природа мистецького навчання передбачає, з одного боку, максимальне заглиблення у специфіку певного виду художньої діяльності (музичної, образотворчої та ін.) та набуття спеціальних знань та вмінь, а з іншого – всі вони намагаються взаємопроникати, врахувати і використати інший досвід для розширення і збагачення художньо-виражальних засобів, інтерпретаційних можливостей. Тож, саме впровадження інтегративного підходу у навчальний процес забезпечує засвоєння учнями елементів художньої мови мистецтв, форм, жанрів, стилів, а також опанування ними суто технічних параметрів художньої діяльності, що є необхідним засобом, інструментом духовного осягнення змісту мистецьких цінностей.

Список використаної літератури

1. **Философский** энциклопедический словарь. – М. : ИНФРА-М, 2007. – 576 с.
2. **Масол Л. М.** Загальна мистецька освіта: теорія і практика : монографія / Л. М. Масол. – К. : Промінь, 2006. – 432 с.
3. **Психология** : словарь / под общ. ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского. – М. : Политизат, 1990. – 494 с.

Золотарьова О. О. Інтегративний підхід у викладанні предметів освітньої галузі «Мистецтво»

Мистецька освіта, що ґрунтується на інтегративних підходах, покликана збагачувати духовні сили особистості, вчити її переживанню глибокої єдності з усім світом і людством у цілому через глибоке розуміння та індивідуальне переживання мистецтва на основі синтезу багатовекторних знань, через художню творчість. У статті розглянуто особливості впровадження інтегративного підходу у викладанні предметів мистецтва у загальноосвітній школі. Окреслено філософські, психологічні, дидактичні засади впровадження інтегративного підходу у навчальний процес. Інтеграцію визначено методологічною основою викладання мистецьких дисциплін.

Ключові слова: інтегративний підхід, освітня галузь «Мистецтво», викладання мистецтва, загальноосвітня школа.

Золотарева Е. А. Інтегративний похід в преподаванні предметів образовательної отрасли «Искусство»

Художественное образование, которое основывается на интегративных подходах, призвано обогащать духовные силы личности, учить ее переживанию глубокого единства со всем миром и человечеством в целом через глубокое понимание и индивидуальное переживание искусства на основе синтеза многовекторных знаний, через художественное творчество. В статье рассмотрены особенности внедрения интегративного подхода в преподавании предметов искусства в общеобразовательной школе. Очерчены философские, психологические, дидактические основы внедрения интегративного подхода в учебный процесс. Интеграция определяется методологической основой преподавания предметов искусства.

Ключевые слова: интегративный похід, образовательная отрасль «Искусство», преподавание искусства, общеобразовательная школа.

Zolotareva E. Features of integration approach in teaching of the articles of educational industry «Art»

Artistic education which is based on integrative approaches is called to enrich spiritual forces of personality, teach its experiencing of deep unity with the whole world and humanity on the whole through the deep understanding and individual experiencing of art, on the basis of synthesis of multivectorial knowledges, through artistic creation. In the article the features

of introduction of інтегративного approach are examined in teaching of the articles of art at general school. Philosophical, psychological, didactics principles of introduction of integration approach are outlined in an educational process. Integration is determined by methodological basis of teaching of artistic disciplines.

Key words: integration approach, educational industry «Art», teaching of art, general school.

Стаття надійшла до редакції 14.03.2012 р.

Прийнято до друку 29.06.2012 р.

УДК 167/168:339.138-051

Р. А. Кубанов

**ТЕНДЕНЦІЇ ПОСТМОДЕРНІЗМУ В ОСВІТІ:
ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ НЛП У ПРОФЕСІЙНІЙ
ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ МАРКЕТОЛОГІВ**

Освіта є тією галуззю, що підвладна впливу різноманітних зовнішніх чинників. Одним із таких чинників у кінці ХХ ст. став феномен постмодернізму, який виявив ознаки в культурному, соціальному та духовному житті світового суспільства. Власне постмодернізм являє собою не набір догм, канонів або істин, а абсолютно інший шлях збагачення й оновлення світогляду, світовідчуття суспільства та кожної окремої особистості. Під впливом постмодернізму сформувався новий підхід не тільки до літератури, історії, політики, але й до освіти, її теоретичної бази та практичної діяльності. Отже, назріла необхідність адаптувати педагогічну теорію до реалій кінця ХХ – початку ХХІ ст.

Визначенню постмодерністських тенденцій у педагогічній теорії та практиці США присвячено дослідження С. Аронівца, Є. Боєра, В. Долла, Д. Лемке. Загальні аспекти філософії освіти в контексті постмодернізму вивчали такі українські науковці, як В. Вихрова, В. Загороднюк, К. Косак, М. Романенко. Бачення педагогічної стратегії розвитку освіти в контексті трансформацій доби постмодерну знайшло своє відображення в працях В. Андрущенко, І. Беха, С. Гончаренка, І. Зязюна, В. Кременя, В. Кушніра, П. Сауха, О. Сухомлинської. Утім говорити про довершеність парадигми освіти в культурному середовищі постмодерну, як і про однаковість у поглядах на її перспективність та критерії оцінювання ефективності на сьогодні ще зарано. На нашу думку, одним із шляхів подолання визначених суперечностей може стати адаптація нейролінгвістичного програмування до умов навчально-виховного процесу ВНЗ, яке ефективно використовують у сфері міжособистісної взаємодії та особистісного